

Τα προβλήματα της διοίκησης των Πανεπιστημίων

Δρ Μάνος Δανέζης
Επίκουρος Καθηγητής Αστροφυσικής
Τμήμα Φυσικής ΕΚΠΑ
email: edanezis@phys.uoa.gr

Αυτό το οποίο θα πρέπει να σημειώσουμε σε σχέση με το σχέδιο νόμου που κατέθεσε το Υπουργείο Παιδείας είναι ότι :«ο οποιοσδήποτε νόμος για τα ΑΕΙ δεν αποτελεί και μια τελική λύση του προβλήματος αλλά ένα βασικό βήμα προς την κατεύθυνση της λύσης του».

Όπως είναι φανερό, το πρόβλημα της συγκρότησης μιας νέας πανεπιστημιακής ιδεολογικής και οργανωτικής δομής την περίοδο που διανύουμε είναι ένα πολύπλοκο πρόβλημα, εφόσον δεν υπάρχει ένα νέο παγιωμένο και ευρύτερο κοινωνικό μοντέλο, που θα το εντάξει στη δομή του.

Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι δυνατή η ανατροπή της κοινωνικής φιλοσοφίας μονομερώς στον πανεπιστημιακό χώρο. Θα πρέπει πρώτα να διατυπωθεί ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο για το σύνολο της Ελληνικής κοινωνίας και να εφαρμοστεί όχι μόνο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αλλά στο σύνολο της ελληνικής κοινωνικής δομής

Ας δούμε όμως μερικά σημεία του νόμου τα οποία κατά την άποψή μας πρέπει να αναθεωρηθούν.

Ο Τομέας

Το σχέδιο νόμου φαίνεται ότι αγνοεί ότι αποστολή του Πανεπιστημίου δεν είναι μόνο η Εκπαίδευση αλλά και η Έρευνα. Βασικό κύτταρο της εξειδικευμένης έρευνας είναι ο Τομέας, ένα θεσμό τον οποίο δεν αναφέρει καν το σχέδιο νόμου. Ο Τομέας αποτελεί το βασικό σχεδιαστικό όργανο εξειδίκευσης της εκπαίδευσης και της έρευνας σε συγκεκριμένες και εξειδικευμένες επιστημονικές κατευθύνσεις. Τον σχεδιασμό αυτό δεν είναι δυνατόν να κάνει κανένα ευρύτερο μη εξειδικευμένο όργανο που θα συγκροτείται από μέλη όχι μόνο διαφορετικών επιστημονικών αλλά και άλλου τύπου ενδιαφερόντων και συμφερόντων. Αυτό το οποίο προτείνουμε είναι

α. Οι Τομείς να αποτελέσουν τα λεγόμενα Προγράμματα Σπουδών

β. Να θεσμοθετηθεί η εντός του τομέα λειτουργία οργανωμένων «επιστημονικών ομάδων». Η χρηματοδότηση θα πρέπει αν γίνεται πλέον αναλόγως της επίτευξης των ερευνητικών και εκπαιδευτικών στόχων των επιστημονικών ομάδων του Τομέα. Μέσω αυτής της λειτουργίας θα αναδεικνύονται και τα πρόσωπα αποκαθιστώντας έτσι και το περί δικαίου αίσθημα του κάθε εργαζόμενου σκληρά πανεπιστημιακού.

Όσον αφορά την λειτουργία των σημερινών Πανεπιστημιακών Τμημάτων θα πρέπει να επισημάνουμε κάποια προβλήματα

Το Τμήμα

Οι γενικές συνελεύσεις των μέχρι σήμερα λειτουργούντων Τμημάτων, κατά την άποψή μας, αποτελούν την βάση της κακής, ανεύθυνης και αντιδεοντολογικής λειτουργίας των Πανεπιστημίων. Η δημοκρατικοφανής λειτουργία τους ακολουθεί τους κανόνες μιας ευρύτερης κοινωνικής αντίληψης σύμφωνα με την οποία οι σημαντικές αποφάσεις παίρνονται στο παρασκήνιο και επιβάλλονται με όπλο την παροχή ή όχι ψήφου εκλογής ή εξέλιξης του προσωπικού, της κατανομής κονδυλίων, πρόσθεση ή αφαίρεση μαθημάτων κλπ. Όπως και σε όλες τις δημοκρατικοφανείς διαδικασίες άλλων κοινωνικών ομάδων (κόμματα, κοινοβούλιο, συνδικαλιστικές οργανώσεις) οι

παρασκηνιακές διαβουλεύσεις και πιέσεις δεν αποδεικνύονται, άρα και καταδικάζονται όταν καταγγελθούν.

Μια ουσιαστική τομή-σταθμός που προβλέπει το σχέδιο νόμου είναι η αφαίρεση κάποιων αρμοδιοτήτων που αποτελούσαν θέματα πίεσης που ασκείτο στους πανεπιστημιακούς. Πρώτον η αφαίρεση της δυνατότητας κρίσης για εξέλιξη και διορισμό (γίνεται μόνο από ειδικούς με συγκεκριμένα κριτήρια που δε αλλάζουν από υποψήφιο σε υποψήφιο) και δεύτερον η οργάνωση μεταπτυχιακών και διδακτορικών σπουδών (Τα μαθήματα και οι διδάσκοντες ορίζονται με βάση αντικειμενικά κριτήρια από ειδικούς μόνο)

Προσπάθειά μας πρέπει είναι η κατάργηση των κομματικοποιημένων ή προσωποπαγών και εν γένει αντιδεοντολογικών διαδικασιών εκλογής προέδρου και οργάνων και των όποιων μεθοδεύσεων λήψης αποφάσεων. Οι δομές αυτές οδηγούν στην άνευ όρων και ορίων αναζήτηση ψήφων και τον εγκλωβισμό τόσο του προέδρου του Τμήματος όσο και των σημερινών μελών της γενικής συνέλευσης στα κελεύσματα ολιγαρχικών και απολυταρχικών δομών. Με τον τρόπο αυτό ο πανεπιστημιακός δάσκαλος αποκτά ξανά την δυνατότητα ελεύθερης έκφρασης και δράσης.

Η πρότασή μας είναι η Γενική Συνέλευση του Τμήματος να αντικατασταθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο του Τμήματος το οποίο ήδη υπάρχει ως θεσμός

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα είναι η εκλογή κοσμήτορα και η θέση του πρύτανη μέσα στην Πανεπιστημιακή δομή

Ο Κοσμήτορας και ο Πρύτανης

.Το πρόβλημα έγκειται στον πως εκλέγεται ο κοσμήτορας. Ο κοσμήτορας δεν μπορεί να διορίζεται και μάλιστα από όργανα τα οποία βάζονται. Η διοικητικές δομές μέχρι την Σχολή δεν πρέπει να συναρτήσουν διαλυτικές αντιδράσεις. Ο κοσμήτορας πρέπει να εκλέγεται από το ευρύτερο όργανο του Συμβουλίου της Σχολής.

Ομοίως ο Πρύτανης βάση του σχεδίου νόμου είναι η ανώτατη κεφαλή του Ιδρύματος και εκλέγεται από το Συμβούλιο. Παρόλο όμως που είναι ο ανώτατος προϊστάμενος του Ιδρύματος συμμετέχει στο συμβούλιο μόνο με δικαίωμα λόγου!!!! Είναι δηλαδή σαν ο αρχηγός ενός κόμματος να εκλέγεται από το συνέδριο του κόμματος και μετά την εκλογή του να μην έχει δικαίωμα ψήφου στις όποιες ψηφοφορίες του συνεδρίου. Ο πρύτανης καλώς ή κακώς εκλέγεται από το συμβούλιο. Αυτό σημαίνει ότι μετά την εκλογή του άρχει του Πανεπιστημίου, δηλαδή συμμετέχει ισότιμα στο συμβούλιο και προεδρεύει των συνεδριάσεών του. Σε αντίθετη περίπτωση είναι πρύτανης διοικητικός υπάλληλος-ανδρείκελο. Αυτή η αίσθηση περί πρυτάνεως ανδρεικέλου ενισχύεται όταν η εκλογή του εξαρτάται εμμέσως και από κοσμήτορες τους οποίους έχει επιλέξει το Συμβούλιο. Ο πρύτανης πρέπει να είναι ο ανώτατος άρχων του Ιδρύματος κάτω από τον αυστηρό έλεγχο της Πανεπιστημιακής κοινότητας και της ευρύτετης κοινωνικής δομής. Ομοίως πρέπει να είναι ο κύριος σύνδεσμος μεταξύ πρυτανικών αρχών και συμβουλίου.

Όμως από τη διοίκηση του Πανεπιστημίου πρέπει να αποκλειστούν μερικές κατηγορίες πολιτών λόγω του θεσμικού τους ρόλου

1. Στα όργανα του Ιδρύματος ή στα εκλεκτορικά σώματα, δεν μπορούν να συμμετέχουν κληρικοί υπό την ιδιότητα του εκκλησιαστικού παράγοντα της περιοχής. Ο διαχωρισμός Επιστήμης και Θεολογίας πρέπει να είναι κανόνας απαράβατος στα πλαίσια ενός νέου Πανεπιστημίου

2. Στα όργανα του Ιδρύματος δεν μπορούν να συμμετέχουν επιχειρηματίες αν δεν είναι μεγάλοι ευεργέτες του Πανεπιστημίου, κάποιας Σχολής, κάποιου συγκεκριμένου προγράμματος σπουδών ή κάποιας ερευνητικής ομάδας.